

Suriye'de Nüfus Değişimi 2021-2011

Hazırlayan

Halit et-Tirkavi - Abdulvehhab Asi
Obada Alabdallah - Başir Nasrallah

جسور للدراسات
JUSOOR FOR STUDIES

Analiz

Mart 2021

İçindekiler

Giriş.....	3
Suriye içinde, dışında ve kontrol bölgelerindeki nüfus dağılımı.....	4
2021 Suriye içindeki Suriyelilerin toplam sayısı.....	6
1: 2011 sonrası Suriye'den göç nedenleri.....	7
2: Demografik değişimin Suriye'nin geleceği üzerindeki etkileri	10
Özet.....	14

Giriş

2011 yılının ortalarında Suriye'deki nüfusun resmi olarak 21 milyondan fazla olduğu tahmin ediliyordu.¹ Bu rakam o dönemde Birleşmiş Milletler tarafından açıklanan 1,7%'lik büyüme oranına çok yakın.²

Suriye rejiminin barışçıl protestolara karşı aşırı şiddet uygulamasından sonra 2011 yılında çıkan çatışmalar sonucunda 2021 yılında Suriye nüfusunda önemli değişimler meydana geldi. Çatışmalar sonucunda taraflar arasında güç değişimleri, tahcir ve çok sayıda insanın Suriye'den ayrılmasına yol açan anlaşmalar yaşandı. Ayrıca ekonomik ve hayat şartları çok sayıda insanın Suriye'den ayrılmasına sebep oldu.

Şu an Suriye'nin toplam nüfusu 26 milyondan biraz fazla olup 16 milyonu Suriye içinde, 9 milyonu ise dışında yaşamaktadır. 1 milyondan fazla kişinin ölü veya kayıp olduğu değerlendirilmektedir.

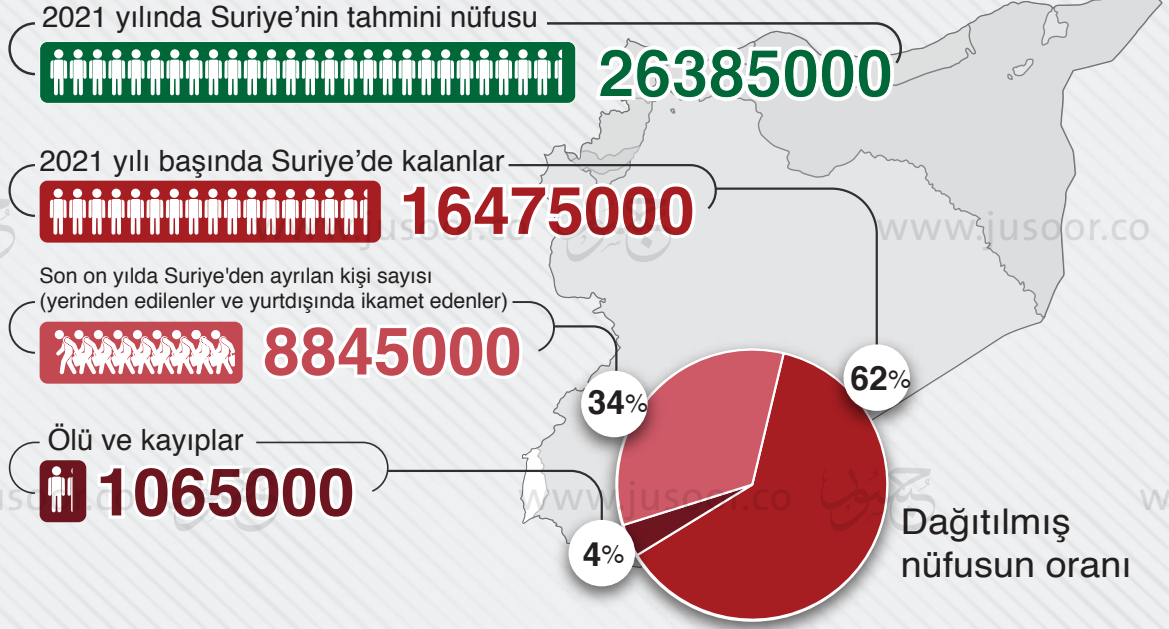
¹"2011-2018 yıllarının ortasında Suriye topraklarındaki tahmini nüfus." Merkezi İstatistik Bürosu, 2019, <https://cutt.us/wYXPP>

²Dünya Nüfusunun Durumu 2011, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, 10.31.2011, <https://cutt.us/ZvcyP>

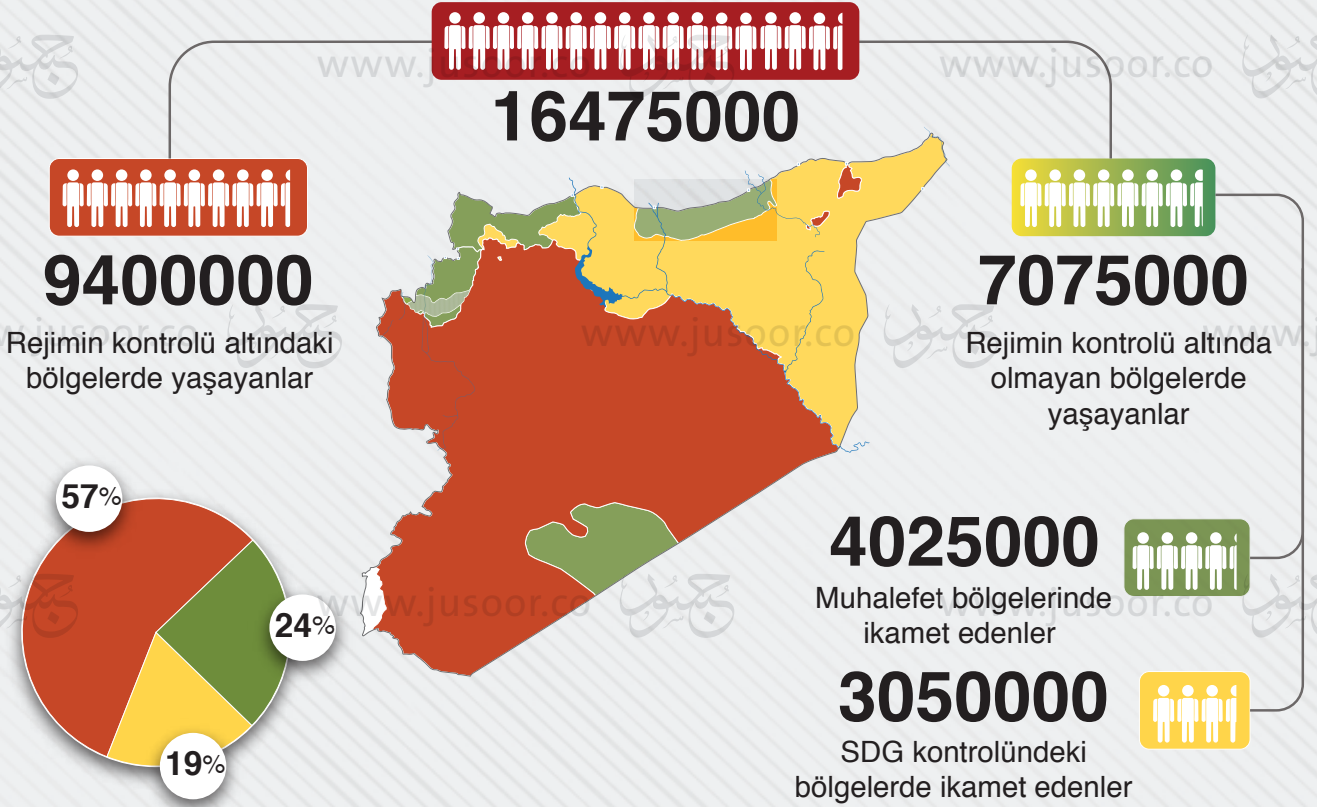

Tablo. (1)

Suriye içinde, dışında ve kontrol bölgelerindeki nüfus dağılımı

2021 yılı başında Suriye'de kalanlar

2011 sonrası dönemde Suriye dışında yaşayanların ve yerinden edilenlerin verileri Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kuruluşların yanı sıra Suriyelilerin ikamet ettiği ülkelerden alınan resmi verilere ve her ülkeden en az bir yerel kaynağa dayanılarak hazırlanmıştır. Ayrıca uzmanların değerlendirmeleri de göz önüne alınmıştır.

Bu rakamlar, demografi ve istatistik yöntemler alanında uzmanlar tarafından çoklu hesaplamalar, yoğun çalışma ve araştırmalara tabi tutulmuştur. Genel olarak şunları söyleyebiliriz:

- 2011 sonrası dönemde yerinden edilenler ve Suriye dışında ikamet edenlerin verileri Birleşmiş Milletler, uluslararası kuruluşlar,³ Suriyelilerin ikamet ettikleri ülkelerden alınan resmi veriler ve her ülkede en az bir yerel kaynak olmak üzere üç ana kaynağa dayanıyordu. Elde edilen çeşitli verilerin aritmetik ortalamasını elde etmek için nihai rakamın belirlenmesinde uzmanların görüşleri de dikkate alındı.

- Farklı kontrol bölgelerindeki nüfus verilerinin değerlendirilmesinde güvenilir kuruluşlar tarafından yayınlanan bir takım resmi kaynakların yanı sıra uluslararası ve yerel kurumlar tarafından yayınlanan yerinden edilme verilerine dayanılmıştır.⁴ Ayrıca her bir idari birim veya bölgeden alınan rakamları inceleyen matematiksel denklemlere ek olarak bu bölgelerdeki kovma ve çekme faktörleri ve gelişimleri dikkate alınmıştır.

- Ölü, kayıp ve tutukluların sayısı da çok sayıda kaynağa⁵ ve uzmanların bu rakamlarla ilgili görüşlerine dayanılarak tahmin edildi.

³ Dayanılan en önemli kaynaklar arasında "Mülteci Sayımı Veritabanı" yer almaktadır: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 15.03.2021: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/> Uluslararası Göç Kurumu Kitaplığı, Uluslararası Göç Kurumu, 2021/03/14. Bağlantı: <https://publications.iom.int> Körfez ülkelerinin Suriyeli mültecileri kabul etmesinin gerçekçi bir değerlendirmesine doğru, Washington Enstitüsü, Eylül 2015: <http://bit.ly/3cbihW9>

⁴ Dayanılan en önemli kaynaklar arasında "2020 yılı İstatistik Özeti" yer almaktadır: Merkezi İstatistik Bürosu, 2021/03/1. Link: <http://cbssyr.sy/yearbook.htm> Yerinden Edilme ve Geri Dönüş Hareketi ve Sınır Ötesi Operasyon Kılavuzu, OCHA, 2019'un başından Aralık 2020'ye kadar farklı rakamlar. Daha fazla bilgi için bkz.: <https://www.unocha.org/fr/syria>

Destek Koordinasyon Birimi, Yerinde edilme raporları ve ihtiyaçların değerlendirilmesi, 2020. Daha fazla bilgi için bkz.: https://www.acu-sy.org/wp-content/uploads/01/2017/Winter-needs2020-_Ar.pdf

2019 yılı Suriye nüfus piramidi: <https://www.populationpyramid.net/ar/> Suriye / 2019 /

2019 yılı dünya nüfusu, Birleşmiş Milletler Ekonomi ve Sosyal İşler Bölümü: <https://population.un.org/wpp/>

⁵ Dayanılan en önemli kaynaklar arasında "Suriye Olayları 2018" yer almaktadır: İnsan Hakları İzleme Örgütü, 2019: <https://www.hrw.org/ar/world-report/2019/country-chapters/#325364>

Suriye İnsan Hakları Ağı istatistikleri: <https://sn4hr.org/arabic/>

Suriye İnsan Hakları Komisyonu istatistikleri:

Suriye İnsan Hakları Komisyonunun Suriye 2020'deki durumuna ilişkin on dokuzuncu raporu Ocak 2021:

https://www.shrc.org/wp-content/uploads/-2020/01/2021report_Arabic.pdf

Devrimin başlamasından 120 ay sonra, Suriye İnsan Hakları Gözlemevi, <https://www.syriahr.com/-120month-on-the-start-of-the-Syrian-revolution-about-428035/> 59- /

Tablo. (2)

2021 Suriye içindeki Suriyelilerin toplam sayısı

2021 Suriye içindeki Suriyelilerin toplam sayısı

16475000

3925000

Suriye'nin kuzeyi
(Muhalefet bölgeleri)

8840000

Rejimin kontrolü
altındaki bölgeler
(Der'a ve Suveyda hariç)

560000

Der'a ve Suveyda

3050000

Doğu Fırat

50000

55. Bölge
(Muhalefet bölgeleri)

Dağıtılmış
nüfusun oranı

23.6%

19%

0.4%

3%

54%

- Suriye'nin kuzeyi (Muhalefet bölgeleri)
- Rejimin kontrolü altındaki bölgeler (Der'a ve Suveyda hariç)
- Doğu Fırat
- 55. Bölge (Muhalefet bölgeleri)
- Der'a ve Suveyda

Verilerin değerlendirilmesinde çalışma ekibi tarafından geliştirilen matematiksel denklemlere ek olarak uluslararası ve yerel kurumlar tarafından yayınlanan bir dizi resmi kaynağa dayanıldı.

Bununla birlikte nüfus sayımının istatistik rakamları çatışma, afet ve salgınların büyüme hızı üzerindeki etkilerini hesaba katmadığı için Suriye gerçeğini doğru bir şekilde yansıtmamaktadır. Bu veriler sahadaki istatistik ekiplerinin açık mekanizmaları yoluyla elde edilmemiştir.

2011 sonrası Suriye'den göç nedenleri

2011 ve 2021 yılları arasında Suriye güvenlik, ekonomi, politika ve sağlık gibi çeşitli nedenlerle iltica ve yerinden edilme arasında 4 büyük nüfus göçü dalgasına şahit oldu. İlk dalga 2011 ile 2014 arasında, ikinci dalga 2014 ile 2015 arasında, üçüncü dalga 2015 ile 2016 arasında, dördüncü dalga ise 2019 ile 2020 arasında gerçekleşti.

Doğal olarak coğrafya, ekonomi ve medya gibi etkenler, birbirini izleyen şartlara göre göç yolunun belirlenmesinde rol oynadı.

Suriyelilerin göç etmesinin temel nedenlerini şu şekilde özetleyebiliriz:

1) Güvenlik arayışı

Mart 2011'de halk protestoları patlak verdiğinde, Suriye rejimi göstericilerin taleplerine cevap vermek yerine aşırı şiddet kullanmaya başvurdu. Kasaba, köy, mahalle ve şehirlerde geniş çaplı baskın ve güvenlik kampanyaları yürüttü. Bu da çok sayıda Suriyelinin paniklemesine sebep oldu. Bazılarını da güvenli sığınaklar aramaya sevk etti.

Böylece erken bir aşamada mülteci kampları kuruldu. Örneğin Nisan 2011'in sonlarında Hatay'da Apaydın kampı kuruldu. Mayıs 2011'in ortalarında da Lübnan'ın kuzeyindeki Vadi Halid bölgesinde el-Mukible kampı kuruldu.

Suriye rejimi ve müttefiklerinin 2019'un sonlarında başlattığı ve 900 binden fazla sivilin yerinden edilmesine -ki bu Suriye'deki en büyük göç dalgasıydı- neden olan ve askeri harekate benzer şekilde silahlı çatışmanın şiddeti arttığında, çatışmalarında yaşandığı bölgelerden daha güvenli bölgelere kaçanların sayısı arttı.⁶

2) Tutuklanma korkusu

Bu korku, birçok Suriyelinin göç etmesi için önemli bir nedendi. 2020 ortası itibariyle Suriye rejimine ait hapisanelerde %85'i zorla kaybedilen 129.989 kişi belgelenmişti. Çatışmanın çeşitli tarafları tarafından işkence ve kötü sağlık hizmetleri nedeniyle en az 14.388 tutuklu öldürüldü. Bunlardan 14.235'i Suriye rejimi tarafından ve 32 tutuklu ise DAESH öldürüldü.⁷

3) Tecavüz gibi cinsel saldırı korkusu

Şebbiha'nın özellikle 2012 ve 2013 yıllarında protestoların yaşandığı olan bölgelerdeki kadınlara yönelik uygulamaları, herhangi bir muhalefet faaliyetine katılmasalar bile birçok Suriyeliyi göç etmeye itmiştir. Cinsel saldırılar, Suriye rejimi tarafından gerçekleştirilen takip ve tutuklama operasyonları sırasında gözaltında veya evde gerçekleştirildi.⁸ Bu, savaş stratejisi ve insan onuruna zarar vermenin bir yolu olarak görülüyordu.

4) Kuşatma ve açlıktan kaçış

Kuşatma, göç dalgalarının, özellikle de ilk dalganın ana nedenlerinden biriydi. Suriye rejim güçleri 2013'te 36'dan fazla şehir veya kasabayı tamamen veya kısmen kuşatmışken, nüfusun çoğu bölgelerini terk edip daha güvenli ve asgari yaşam koşullarının olduğu yerlere fırsatını bekledi.

⁶"Suriye, 2011'de çatışmanın başlamasından bu yana en büyük sivil yerinden edilme dalgasına tanık oluyor. Genel Sekreter acil ateşkes çağrısı yapıyor." BM Haberleri, 2020-18-2, <https://cutt.us/ERSTr>

⁷Suriye'de İşkence Üzerine Dokuzuncu Yıllık Rapor. Suriye İnsan Hakları Ağı, 2020-26-6, <https://cutt.us/1ypP7>

⁸Şerefimi kaybettim: Suriye Arap Cumhuriyeti'nde cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet. Bağımsız Uluslararası Suriye Soruşturma Komisyonu, 2018-3-28, <https://cutt.us/nrvvd>

5) Zorunlu askerlik korkusu

Zorunlu askerlik, gençlerin Suriye rejimi tarafından kontrol edilen bölgelerden göç etmelerinin başlıca nedeniydi. Bu kaçış, bazısı rejim yanlısı da olabilen gençlerin rejime yönelik siyasi tavrından bağımsızdı. Şubat 2019'da Suriye rejimi, zorunlu askerlik hizmetinden kaçanların sayısının 53 bin kişiyi aştığını söyledi.⁹ Bu sayı mültecileri de kapsıyordu.

Daha önceki yıllarda asker kaçakları için birden fazla af çıkarılmasına rağmen bu af, askere gitme işlemlerinin duracağı anlamına gelmediğinden gençlerin göç etmesine engel olamadı.

6) Sermayeyi koruma

Parası olan birçok bölge sakini parasını korumak ve kazanmaya devam etmek adına güvenli bir ortam aramak için göç etti.

7) Daha iyi geçim kaynakları arama

Birçok Suriyeli güvenli ve kolay bir şekilde su, gıda, eğitim, sağlık ve iş kaynaklarına erişimde zorluk çektiğinden dolayı daha iyi hayat koşulları elde edebilmek için Avrupa ve Amerika'ya göç etti.

⁹Suriye'de askerlik hizmetinden geri kalan 53 bin kişi için af: Sputnik, 02.05.2019, <https://cutt.us/NRJup>

2:

Demografik değişimin Suriye'nin geleceği üzerindeki etkileri

Çatışma sonucunda Suriyelilerin maruz kaldığı yerinden edilme ve zorunlu sığınma süreçlerinin, siyasi bir çözüme ulaşılsa da ulaşılmasa da ülkenin geleceği üzerinde büyük etkileri olmalıdır. Çünkü göçün sebeplerini çözmek uzun zaman almaktadır.

Demografik haritanın deęiřmesi:

Mültecilerin büyük çoğunluğu Sünni Araplardan oluşuyor. Bu nedenle Suriye'ye geri dönmeleri Suriye mozaiginde köklü bir değişiklik anlamına geliyor. Bu da rejimin İran'ın desteğiyle mültecilerin geri gönderilmesi çabalarını engellemesini açıklayabilir.

Yerinden edilenlerin, özellikle de geri dönmelerini düşünmeyi teorik olarak zorlaştıracak şekilde memleketleri tamamen tahrip edilmiş olanların topraklarından çıkması, şehirlerdeki demografik yapıda değişiklik anlamına gelmektedir. Bu durum özellikle de Humus gibi karma şehirlerde oldukça etkili olacaktır.

Nüfus artışıındaki değişim

Doęum oranlarının düşmesi ve yüksek ölüm oranlarının bir sonucu olarak bu değişim Suriye içinde olumsuz görünüyor. Altyapı yıkılmış durumda kalmaya devam ederse veya imar ve yeniden yapılanma çalışmaları uzun bir süreye ihtiyaç duyarsa olumsuzluk devam edecektir. Ayrıca su, yemek, eğitim, sağlık ve çalışma kaynaklarına güvenli ve kolay erişimin olmaması ailelerin çocuk sahibi olma arzusunu azaltacak ve yaşamı tehdit eden riskleri artıracaktır.

Beyin ve sermaye kaybı:

Sığınma ülkelerinde beceri ve deneyim kazanmış birçok doktor, mühendis ve üniversite mezunu, güvenli ve teşvik edici bir çevre ve istikrarlı bir siyasi ortam olmadıkça, sadece çatışmanın sona erdiğinin ilan edilmesiyle Suriye'ye dönmeye hazır olmayacaklardır. Sermaye için aynı durum geçerlidir. Özellikle şirket kurup yatırım yapanlar ve büyük başarılarla imza atanlar, çatışmalar başlamadan önce bile Suriye'de elde edemeyecekleri ayrıcalıkları elde edenler hemen geri dönmeyeceklerdir.

Toplumsal ve siyasi istikrarsızlık

Özellikle de çatışmanın tarafları arasındaki temas hatlarının fiilen veya ülkenin idari bölümünün nüfus bölgelerine göre yeniden taksim edildiği bir çözüm çerçevesinde korunması durumunda, yerel nüfus ile yerinden edilenler arasındaki entegrasyon eksikliği, bölgelerin güvenliği ve yönetim biçimi üzerindeki etkilerini artıracak, bir yandan da kaynaklar ve yönetimde temsil için rekabete sebep olacaktır.

Özet

Suriye'den göçün, çeşitli çatışma bölgelerinde yaşayan birçok Suriyeli için tercih edilen seçenek olmaya devam ettiği söylenebilir. Bununla birlikte mültecileri ülkelerine geri göndermek için birçok girişim olmuştur. Fakat bunlar büyük ölçüde başarısız olmuş ya da tatmin edici sonuçlar elde edememiştir.

Aslında mültecileri geri gönderme girişimlerinin çoğu barış, güvenlik, istikrar, garantiler, adalet gibi mültecilerin ihtiyaçlarına yönelik insani bir tepkiye değil, siyasi ve ekonomik hedeflere dayanıyordu.

Buna göre birçok mülteci ve yerinden edilen kişi, yaşadığı yere dönebilmek için bazı garantilere ihtiyaç duymaktadır. Bu garantiler aşağıdaki durumlarla ilgilidir:

- Suriye rejimi ve çatışmanın diğer tarafları tarafından gerçekleştirilen güvenlik kovuşturmasının olmaması. Bu da güvenlik birimleri ve yargı sisteminin yeniden yapılandırılmasını zorunlu olarak gerektirmektedir.
- Evlerini tamamen veya kısmen kaybedenlere ev temini için yeniden yapılanma projelerine başlamak.
- Mülkiyet haklarını Birleşmiş Milletler ve uluslararası toplumun garantisiyle geri vermek.
- Ülkede siyasi istikrarın sağlanması ihtimaline duyulan güvenin yeniden kazanılmasına yardımcı olması için suçluların ve ihlal yapanların cezalandırılması.
- Sürdürülebilir bir ateşkesin ve mültecileri geri dönmeye teşvik edecek hükümler içeren siyasi bir geçiş eylem planının ilan edilmesi.

Bununla birlikte mültecilerin ve yerlerinden edilmiş kişilerin bölgelerine geri dönüşü, özellikle de sağlık, ekonomik ve politik faktörlerde istikrarın sağlanması açısından uzun bir süre gerektirmektedir. Ancak kısa süreliğine de olsa güvenlik faktörüne odaklanmak, önemli sayıda yerinden edilen kişinin geri dönmesine katkıda bulunabilir.

Suriye'de Nüfus Değişimi 2021-2011

Hazırlayan

Halit et-Tirkavi
Abdulvehhab Asi
Obada Alabdallah
Başir Nasrallah

İşbirliğiyle

www.jusoor.co